

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים

פרשת ויצא

וַיִּפְגַּע בְּמִקּוֹם

וַיִּפְגַּע בְּמִקּוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וכו' וַיִּשְׁכַּב בְּמִקּוֹם הַהוּא, ע"כ (ויצא כח יא).

ובפי' רש"י (שם) בד"ה ויפגע וכו' ורבותינו פירשו לשון תפלה, כמו "ואל תפגע ביי" (ירמיה ז טו), ולמדנו שתקן תפלת ערבית, וכו' עכ"ל.

כן הוא בברכות (כו ב) איתמר רבי יוסי ברבי חנינא אמר תפלות אבות תקנום כו'. תניא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא אברהם תקן תפלת שחרית שנאמר וכו'. יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר וכו'. יעקב תקן תפלת ערבית שנאמר "ויפגע במקום וילן שם" (ויצא כח יא), ואין פגיעה אלא תפלה, שנאמר "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע ביי" (ירמיה ז טו) ע"כ.

בספר תורת משה להאלשיך (שם כח יח) בד"ה וזוה יתכן מאמרם ז"ל (ברכות כו ב) באומרם אברהם תקן תפלת שחרית שנאמר "וישכם אברהם בבקר" (וירא יט כז), יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב" (חיי שרה כד טג), יעקב תקן תפלת ערבית דכתיב "ויפגע במקום וילן שם כ"י וכו' (ויצא כח יא), כי הנה ראוי לשית לב למה שינו הסדר שהיום הולך אחר הלילה בקריאת שמע, וכמאמר הפסוק "ויהי ערב ויהי בקר" (בראשית א ה), והיה ראוי אברהם יתקן תפלת ערבית ויצחק שחרית ויעקב מנחה, ולא שילך הלילה אחר היום ויתחיל אברהם מהבקר, וכו' עכ"ל, עיי"ש בארוכה משי"כ בזה. ומה שיישב בזה בספר ישמח משה (שם) בסוף ד"ה ויפגע במקום. ¹

ב-ב- בספר האשכול (אלבק, הלכות תפילה דף יב ע"א) כתב: וודאי קיים אברהם אבינו כל התורה כלה, וודאי היה מתפלל שלש תפלות ערבית שחרית ומנחה. ² והא דאמרין אברהם תקן תפלת שחרית, תקנה לכל העולם ופרסמה לכל משום דנענה בה, ³ ויצחק כמו כן תקן תפלת המנחה לכל משום דנענה בה, דכתיב "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב" (חיי שרה כד טג), וכתיב "וירא והנה גמלים באים" (שם). וכן יעקב תקן תפלת ערבית משום דנענה בה, דכתיב "והנה ה' נצב עליו" וגו' (ויצא כח יג), עכ"ל.

ומבואר שהטעם שאברהם תיקן לכל העולם שיתפללו תפלת שחרית, אף שאינה קודמת בזמן, הוא משום שנענה בה.

ג-ג- בספר דברי שאול (לך לך יב ב) בד"ה ואעשך לגוי גדול, כתב כי אברהם תיקן [תפלת] שחרית (ברכות כו ב) מפני שהיו מאמינים בשמש שהוא אלקי (ראה מורה נבוכים ח"ג פכ"ט) על כן תיקן הוא שיתפלל לאלקים שברא השמש וכו', עכ"ל.

ומיושב שפיר מה שתיקן אברהם תפלת שחרית, מכיון שאז היא שעת יציאת השמש, וכדי שלא יטעו לחשוב שהשמש היא אלקי, תיקן שיתפללו בעת זריחתה למי שברא אותה. סמוכין לדבריו ממה שכתב במשך חכמה (לך לך טו יז) בד"ה ויהי השמש באה. וז"ל: הנה דע כי עד אברהם לא נקרא "שמש", רק "המאור הגדול" (בראשית א טו). רק משבא אברהם בארץ ארם בחרן, ולימד כי השמש מוכרח מהיוצר שתמיד עולה במזרח ושוקע במערב, והוא רק "שמש" לשמש פני קונו, קראהו בלשון ארמי "שמש", מלשון "ישמשוניה" (דניאל ז י). והוא מצוי בתרגום ובמשנה "שמש", ואינו בלשון עברית רק שירות משרת, לכן קרא להחמה "שמש", ופשוט, עכ"ל.

והוא על דרך שנתבאר בדברי שאול שכל כוונת אברהם אבינו היתה להוציא מלב העם שהשמש הוא אלקי, ותקן שיתפללו

בספר לב אליהו (ויצא אות ב) כתב לבאר תיבות 'אבות תקנום', גם נתן טעם במה שתיקן אברהם את תפילת שחרית.

² וכן הוא בתוספות הרא"ש (יומא כח ב) ד"ה צלותיה. ועיי' במי' יפה תאר על המדרש רבה (פרשה סח אות יא) משי"כ בזה בארוכה.

³ בהערה (שם אות ז) מקרא דמיתני בגמ' שנאמר "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" (וירא יט כז) דמייירי בהפיכת סדום, מבואר שנענה בהצלת לוט

כמ"ש בתריה "ויוזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט" וגו' (שם כט), ועיי' תוסי' חולין צא, עכ"ל.

⁴ בטור (או"ח ריש סי' כה) ואחר שנתעטף בציצית יניח תפילין, פיי יקדים ציצית תפילין, ועיי' בבית יוסף הטעם בזה. גם יתכן ע"ד הרמז שמשום כך מקדימים להתעטף בטלית קודם ורק אח"כ מניחים התפילין, דהוא כפי הסדר שאמר אברהם "אם מחוט ועד שרוך נעלי", כי בשכר זה זכו לחוט של תכלת ורצועה של תפילין, ע"כ.

במשך חכמה (שם) בד"ה ובחולין וכו', ויתכן שתפילת שחרית, שאברהם תיקנה, כל ישראל מלובשים בתפילין וטלית גדול משום זה, עכ"ל. ⁴

גם יש לומר לפי דבריו לענינו, שיתכן שמכיון שבתפילתו של אברהם צריכים ישראל להיות מלובשים בטלית ובתפילין, אשר על כן היה צריך לתקן את תפילת שחרית, שרק אז שייך שיהיו עם טלית ותפילין. מה שאין כן בתפילת ערבית שאז פטור מציצית (כמבואר בשו"ע או"ח סי' יח סעי' א), וגם אז אין מניחין תפילין (כמבואר בשו"ע או"ח סי' ל סעי' ב).

-לתגובות בתא קולי: 6243666-2-152- ובפקס: 6243666-2-153-

¹ בספר לב אליהו (ויצא אות ב) כתב לבאר תיבות 'אבות תקנום', גם נתן טעם במה שתיקן אברהם את תפילת שחרית.

² וכן הוא בתוספות הרא"ש (יומא כח ב) ד"ה צלותיה. ועיי' במי' יפה תאר על המדרש רבה (פרשה סח אות יא) משי"כ בזה בארוכה.

³ בהערה (שם אות ז) מקרא דמיתני בגמ' שנאמר "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" (וירא יט כז) דמייירי בהפיכת סדום, מבואר שנענה בהצלת לוט